

INSTYTUT BADAŃ LITERACKICH
INSTYTUT FILOZOFII I SOCJOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ZAPROSZENIE

NA 26. ZEBRANIE Z CYKLU KONFERENCJI

Spotkania Mediewistyczne

12-13 czerwca 2013 (środa-czwartek)

Jan z Dąbrowki -
Komentarz do Kroniki polskiej biskupa Wincentego

PROGRAM NA OSOBNYM AFISZU

AKTUALNY PROGRAM **Mediewistyka.net** <http://www.mediewistyka.pl/content/view/329/36/>
ZEBRANIA DOTYCZĄCOWE DATY I REFERATY
<http://ibl.waw.pl/pl/konferencje-i-spotkania/spotkania-mediewistyczne>

SPOTKANIA MEDIEWISTYCZNE

Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa, ul. Nowy Świat 72: Pałac Staszica

26

Jana z Dąbrowki Komentarz do Kroniki Polskiej Biskupa Wincentego

12-13 czerwca 2013 IBL PAN, sala 144

Program

12 czerwca

10.30 Marian Zwiercan – Historia badań nad Dąbrowką

11.30 Piotr Węcowski – Opera minora Jana Dąbrowki

• **12.00 Przerwa**

12.30 Wojciech Drelicharz – Miejsce Komentarza Jana z Dąbrowki w twórczości historiograficznej w Polsce pierwszych Jagiellonów.

13.00 Edward Skibiński – Komentarz Jana z Dąbrowki na tle historiografii pokadłubkowej.

13.30 Piotr Dymmel – Editio princeps *Komentarza* Jana z Dąbrowki

***14.00-15.00 Przerwa**

15.00 László Tapolcai – "Multe enim mulieres precesserunt viros in virtutibus." Obraz królowej Wandy w Kronice polskiej mistrza Wincentego i w Komentarzach Jana z Dąbrowki

15.30 Leszek Słupecki – Krakowski mit początków u Jana z Dąbrowki

16.00 Adam Krawiec – Jana z Dąbrowki interpretacja wizji geograficzno-historycznej Mistrza Wincentego.

16.30 zakończenie pierwszego dnia

13 czerwca

10.30 Jakub Kujawiński – Komentowanie historiografii w średniowiecznej Europie – zjawisko, świadectwa, problemy i perspektywy badawcze (na wybranych przykładach z obszaru Europy romańskiej XI-XIVw.)

11.00 Mieczysław Mejer – Komentarz Jana z Dąbrówki jako przykład literatury komentującej

11.30 Mikołaj Olszewski – Dialektyka cnót jako motor historii

***12.00 przerwa**

12.30 Witold Wojtowicz – Jan z Dąbrówki o Prologu Wincentego

13.00 Katarzyna Chmielewska – Gusta poetyckie mistrza Wincentego i mistrza Jana. Wincenty Kadłubek i jego komentator wobec twórczości Horacego, Owidiusza i Wergiliusza.

***13.30 przerwa**

14.00 Zenon Kałuża – „Polikratyk” Jana z Salisbury w Krakowie w pierwszej ćwierci XV wieku, ze szczególnym uwzględnieniem komentarza Dąbrówki do kroniki Kadłubka.

14.30 Dorota Gacka – Lektury Jana z Dąbrówki w świetle Komentarza do Kroniki Polskiej Mistrza Wincentego Zwanego Kadłubkiem.

15.00 – Dyskusja końcowa

15.30 – Zakończenie

26 Spotkania Mediawistyczne

Jan z Dąbrówki – Komentarz do Kroniki polskiej biskupa Wincentego

Streszczenia referatów

Katarzyna Chmielewska – *Gusta poetyckie mistrza Wincentego i mistrza Jana. Wincenty Kadłubek i jego komentator wobec twórczości Horacego, Owidiusza i Wergiliusza.*

Wystąpienie dotyczyć będzie podobieństw i różnic (tych jest zdecydowanie więcej) między Janowym a Kadłubkowym sposobem wykorzystania utworów antycznych twórców. Referentka skupi się na twórczości trzech wielkich poetów starożytnego Rzymu – Owidiusza, Horacego, Wergiliusza i porówna ich obecność w obu dziełach. Omówi występujące tam cytaty oraz nawiązania do twórczości rzymskich poetów i przede wszystkim postara się zanalizować metody, jakimi posługiwali obaj polscy dziejopisarze oraz cele, jakie im przyświecały w tej pracy. Pozwoli to, oczywiście wrywkowo i w ograniczonym zakresie, pokazać na wybranych przykładach sposób, w jaki Jan z Dąbrówki czerpał z dorobku antycznej literatury.

Wojciech Drelicharz – *Miejsce Komentarza Jana z Dąbrówki w twórczości historiograficznej w Polsce pierwszych Jagiellonów.*

Wystąpienie będzie oparte w znacznej mierze na nie publikowanych jeszcze badaniach nad środowiskami twórczości dziejopisarskiej w Polsce XV w. Naszą późnośredniowieczną historiografię przesłaniała dawniej wielka postać Jana Długosza. Obecnie dostrzega się tutaj także Jana z Dąbrówki, ale przecież ani jeden ani drugi nie działał w intelektualnej próżni! Dlatego chciałbym powiedzieć o kontekście, o miejscu Jana z Dąbrówki i jego Komentarza wśród tych innych, najczęściej anonimowych, historiografów i ich dzieł.

Piotr Dymmel – *Editio princeps Komentarza Jana z Dąbrówki.*

Dorota Gacka – *Lektury Jana z Dąbrówki w świetle Komentarza do Kroniki Polskiej Mistrza Wincentego.*

Referat przeanalizuje kilka przykładów dających wgląd w warsztat naukowy Jana z Dąbrówki. Przytaczając pełne teksty dwu rozdziałów Komentarza w przekładzie polskim: jeden o przewadze materii literackiej (IV 20), i drugi o tematyce historiograficznej (IV 7). Część 3. omawia przekrojowo technikę komentowania moralizacyjnego w różnych miejscach książki, przywołujących głównie ówczesny szkolny podręcznik wychowania, *Dystychy Katona*. Końcowa część (Apendyks) przedstawia inwentarz dzieł przywoływanych w Komentarzu, które zidentyfikowali jego Wydawcy.

Zenon Kałuża – „*Polikratyk*” Jana z Salisbury w Krakowie w pierwszej ćwierci XV wieku, ze szczególnym uwzględnieniem komentarza Dąbrówki do kroniki Kadłubka.

Adam Krawiec – *Polska, Słowiańszczyzna, świat – problematyka geograficzna w Komentarzu Jana z Dąbrówki*

Problematyka geograficzna nie odgrywała wprawdzie znaczącej roli w komentarzu Jana z Dąbrówki, tym niemniej była w nim obecna, i z tego względu zasługuje na zanalizowanie. W wystąpieniu podjęte zostaną dwa główne zagadnienia: sposób recepcji przez Dąbrówkę Wincentyńskiej historyczno-geograficznej koncepcji, opartej na podwójnej etno- i toponimii oraz prezentowana w komentarzu wizja Polski, jej mieszkańców i sąsiadów. Zostaną one rozpatrzone na tle ówczesnych koncepcji geograficznych i astronomiczno-astrologicznych, a także wypowiedzi Dąbrówki, odnotowanych w innych źródłach.

Jakub Kujawiński – *Komentowanie historiografii w średniowiecznej Europie – zjawisko, świadectwa, problemy i perspektywy badawcze (na wybranych przykładach z obszaru Europy romańskiej XI-XV w.)*

Jeśli pominąć opracowania kilku zabytków historiografii antycznej, które należały do kanonu tekstów szkolnych, całościowe i ciągłe komentarze do dzieł historiograficznych są w średniowiecznej Europie łacińskiej rzadkością (obok komentarza Janowego można wymienić ten czternastowieczny Mikołaja Treveta do I i III dekady *Ab Urbe condita*). Sama praktyka komentowania historiografii wydaje się jednak całkiem rozpowszechniona. Za świadectwa tego zjawiska należałoby bowiem uznać także mniej systematyczne glosy zapisane na marginesach rękopisów historiograficznych czy metatekstowe amplifikacje dodawane przez kopistów-redaktorów czy autorów wernakularnych przekładów łacińskich kronik. Celem referatu jest wstępna ocena skali zjawiska, ustalenie katalogu innych niż *glossa ordinaria* lub *commentum* form opracowania i komentowania tekstów historiograficznych, refleksja nad celami i tematami takich komentarzy oraz nad problemami badań nad nimi.

Rozważania będą oparte, między innymi, na glosach Piotra Bohiera do *Liber Pontificalis* dedykowanych Karolowi V (1380), grupie rękopisów historiograficznych sporządzonych w Italii lub Francji między XI a XV wiekiem, zawierających większe grupy glos (np. BAV, Vat. lat. 5001), oraz na wybranych wernakularnych przekładach łacińskich dzieł historiograficznych (np. tych zebranych w BnF, fr. 688).

Mieczysław Mejer – *Komentarz Jana z Dąbrówki jako przykład literatury komentującej.*

Mikołaj Olszewski – **Dialektyka cnót jako motor historii**

Pod tym żartobliwo-prowokacyjnym tytułem kryje się próba rekonstrukcji podstawowych zasad historiozofii Jana z Dąbrówki. Postaram się wydobyć przede wszystkim zawarte w Komentarzu przemyślenia w kwestii przyczyn zdarzeń historycznych oraz ogólnego sensu dziejów. Na przykładzie szczegółowszej lektury wybranych fragmentów tekstu będę chciał wykazać, że kluczem tak do zrozumienia biegu zdarzeń historycznych, jak też samego się ich dziania są moralne transformacje działających w historii ludzi, w szczególności wybitnych jednostek.

Edward Skibiński – *Komentarz Jana z Dąbrówki na tle historiografii pokadłubkowej.*

Leszek Słupecki – *Krakowski mit początków u Jana z Dąbrówki*

László Tapolcai – *"Multe enim mulieres precesserunt viros in virtutibus."*
Obraz królowej Wandy w Kronice polskiej mistrza Wincentego i w Komentarzach Jana z Dąbrówki

W referacie spróbuję odpowiedzieć na pytanie: Dlaczego Kadłubkowa Wanda, dziewczeczka piękna, mądra, pełna wdzięku stała się kobietą "mężną" w komentarzach Jana Dąbrówki. Czy to tylko różnica sposobu spojrzenia dwóch mężczyzn, czy jest to efektem procesów społecznych, religijnych i kulturowych zachodzących w Polsce w ciągu ponad dwustu lat dzielących dwóch dziejopisów?

Piotr Węcowski – *Opera minora Jana Dąbrówki*

Przedmiotem konferencji jest Komentarz do Kadłubka, tymczasem istnieje kilka innych dzieł Dąbrówki, które są bardzo słabo rozpoznane i - przez wielu badaczy - w ogóle nieznane. Jest to zarówno Rodowód książąt polskich (i to w kilku wersjach), genealogia książąt pomorskich, przeróbka rocznika małopolskiego, katalog biskupów krakowskich, a nawet traktat historyczno-prawny. Chciałbym przypomnieć te utwory, scharakteryzować je, ale będą one dla mnie tylko punktem wyjścia do pokazania kultury intelektualnej i historycznej Dąbrówki. Wszystkie z tych utworów odznaczają się bowiem zainteresowaniami historycznymi i dużą kulturą historyczną. Jak sądzę, pokazanie tych dzieł umożliwi też "osadzenie" komentarza do Kadłubka w szerszej perspektywie działań i poglądów Dąbrówki. Utwory te umożliwiają pokazanie grupy ekspertów królewskich w czasach Kazimierza

Jagiellończyka. Ich zadaniem było dostarczenie stronie koronnej argumentów historyczno-prawnych w konfliktach z Mazowszem i Krzyżakami. Dąbrówka był nieformalnym przywódcą tej grupy i jego poglądy umożliwiają scharakteryzowanie grupy ekspertów.

Witold Wojtowicz – *Jan z Dąbrówki o Prologu Wincentego*

Praca zakłada porównanie refleksji Jana z Dąbrówki nad „Prologiem” „Kroniki” Mistrza Wincentego (s. 10-22) przede wszystkim ze współczesnymi ujęciami tego zagadnienia – aż po studia Juliusza Domańskiego. Uczoność autora *Commentum in Chronicam Polonorum* zostanie także zestawiona ze współczesnymi ujęciami poetyki średniowiecznego prologu.

Marian Zwiercan – *Historia badań nad Dąbrówką*